

На початку травня після важкої хвороби пішов з життя Микола Іванович Парафенко. Це стало шоком для його колег та однодумців, адже всі пам'ятають, як ще зовсім недавно він енергійно просував свої передові ідеї у житті, беручи участь у національних і міжнародних заходах та звертаючись із діловими пропозиціями до найвищих кабінетів наших недолугих можновладців. На знак пам'яті про цю видатну людину хочу згадати деякі віхи з його життєвого шляху.

Микола Парафенко народився 13 жовтня 1935 року коло Сватова, що на Слобожанщині. Батька свого не пам'ятав – той загинув без сліду у безкрайньому Сибіру, а його синові залишився лише ярлик «сина ворога народу». Перший інтерес до техніки викликав у малого Миколи дід, котрий, не маючи освіти, був «майстром від Бога» – виготовляв добрі вози. Згодом було ремісне училище, де технічну культуру виробництва переймали від полонених німців, котрі за сумісництвом служили майстрами і викладачами. За згадкою Миколи Івановича, «німці так вчили користуватися інструментом, що навички залишилися на все життя».

Талант Миколи Парафенка до винахідництва проявився відразу, як пішов працювати техніком на місцеву ремонтну базу: новий дизельний трактор відмовлявся заводитися, і ніхто із місцевих спеціалістів не знав як до нього підступитися. Поки їздили за вказівками «у область», молодий технік змайстрував «на коліні» хитрий додаток до системи подачі палива, встановив його у двигун, і трактор ожив. Деякий час думали – сварити за самодіяльність чи хвалити за винахідливість, і зрештою зійшлися на останньому. Так молодий спеціаліст отримав перше визнання і неофіційний титул «реаніматора техніки».

Паралельно вже тоді, у кінці 1950-х, Микола Парафенко майстрував із серійних вузлів та агрегатів від мотоциклів та авто оригінальні саморобні автомобілі. Він самостійно винайшов та вдосконалив технологію натурального макетування транспортних засобів, а згодом опанував технологію виготовлення кузовів із склопластику. Його саморобний кузов, виготовлений таким чином у 1961 році, претендує на першість за даною технологією у всьому Радянському Союзі, разом із авто «ХАДИ-2» В.Нікітіна.

Детальніше ті події Микола Іванович описав у своїй [статті](#).

У тому ж році М. Парафенко перейшов працювати лаборантом на кафедру фізики філії ХПІ у м. Рубіжному, там же поступив вчитися на кафедру технологій хімічних виробництв, де й навчався до 1967 року. Десь у ті ж роки, зважаючи на помітні науково-дослідні та прикладні успіхи, він обіймав посаду заступника райкому комсомолу, хоча до партії принципово не вступав ні тоді, ні згодом (тому й не «просувався по партійній лінії»). Не дрімав і геній винахідництва Парафенка – допомагав своїм і сусіднім лабораторіям та кафедрам вдосконалювати хімпроцеси, – від освинцювання сталевих труб до динамічного балансування роторів машин.

На кафедрі хімічних технологій після закінчення повного курсу навчання його запросив на подальшу працю викладачем відомий вчений М.Я. Розкін, котрого Микола Іванович шанобливо згадував як видатну людину і свого Учителя, послідовника знаної наукової школи академіка М. Семенова. Згодом М. Розкін буде вказаний співавтором у багатьох новітніх [розробках](#) та авторських свідоцтвах, здійснених вже безпосередньо його учнем, М. Парафенком.

Паралельно здійснювалася праця із вдосконалення саморобного автомобіля – його новий варіант під назвою «Юбілей» 1968 року отримав Золоту медаль на Виставці досягнень народного господарства СРСР у Москві.

У період між 1968-1974 роками М. Парафенко посилено працював над впровадженням своїх нових конструкцій роторно-струменевих міксерів у різні галузі народного господарства, включаючи виробництво лаків і фарб, паст, суспензій, порохів. У ці роки ним були введені у науку про перемішування такі поняття як «струменевий пропелер» та «роторно-струменеве перемішування», та зареєстровані десятки авторських свідоцтв про винаходи і вдосконалення промислового обладнання на цьому принципі дії. Двічі, у 1973 р. і у 1974 р., ці промислові машини також отримували дипломи 1-го ступеня та Золоті медалі на ВДНГ СРСР. Також, у 1974 р. у видавництві «Донбас» виходить його «Справочник механику химических производств», котрий і досі користується попитом у спеціалістів. Навіть в ті роки, зважаючи на «пляму в біографії» у вигляді статусу «сина ворога народу», Микола Парафенко мав мало шансів взагалі бути прийнятим у аспірантуру – мабуть, допомогло особисте заступництво авторитетних людей. Тому кандидатську дисертацію довелося робити прискореним темпом, поки така інформація не проникла кудись «вище» у контролюючі органи – таким чином весь

процес від початку до дня захисту ступеня кандидата наук зайняв 1 рік і 4 дні. Звісно, це стало можливим, поскільки всі основні напрацювання на тему дисертації – новітніх технологічних процесів перемішування як напряму гідрогазодинаміки – були здійснені раніше, на протязі навчання та подальшої науково-дослідної праці, і залишалось академічно оформити їх. Опонував на захисті видатний вчений, професор О. Плановський, про котрого ходила легенда, що він дозволяв собі нападпитку робити доповіді на засіданні Політбюро ЦК. За результатом захисту проф. Плановський виголосив, що «у даній кандидатській більше наукової істини, ніж у кількох інших докторських». Розробка новітніх процесів перемішування для потреб ВПК в ті роки означала ексклюзивну секретність та відповідальність; за неодноразовими успішними результатами таких робіт М. Парафенко був прийнятий позаштатним експертом Всесоюзного НДІ Держ. патентної експертизи (ВНИИГП), що означало найвищий 1-ий рівень допуску до державних секретів. Він також продовжує свою освіту, прослуховуючи курси підвищення кваліфікації на профільних факультетах Московського енергетичного інституту (МЭИ) та Московського інституту хімічного машинобудування (МИХМ). В цей час йому неодноразово пропонують переїзд у інші заклади з пропискою у Московській області, але він відмовляється.

У 1982 році починається плідна співпраця М.І. Парафенка із Московським держ. університетом ім. Ломоносова за тематикою розробки технологічного процесу виробництва високотемпературної волокнистої теплоізоляції для потреб ракетно-космічної галузі. Він здійснює переїзд на нове місце праці в Українській філії Всесоюзного НДІ склопластиків і волокон (УФ ВНИИСПВ), що у с.м.т. Буча, Київської області, займаючи посаду завідувача лабораторією, і, в подальшому, заступника директора із наукової праці. Ці роботи виконувалися за прямими постановами уряду у співпраці з такими знаними установами, як НПО "Энергия" і НПО "Машиностроение"; як результат було розроблене обладнання для виробництва теплоізоляційної плитки для космічного «човника» багаторазового використання «Буран». Успішний автоматизований політ «Бурана» у 1988 р. довів на практиці високу ефективність розробленої технології.

У цей же час М.І. Парафенко розробляв технологічне устаткування для цивільних сфер народного господарства у співпраці із Всесоюзним проектним НДІ «Термоізоляція». Перед самим розпадом Радянського Союзу колеги із ВПНДІ «Термоізоляція» пропонували М. Парафенку перехід на роботу до них, у м. Вільнюс, але він вирішив залишитися в Україні. Можливо, це рішення було пов'язане із наміром невдовзі захистити уже майже закінчену докторську дисертацію, присвячену розробці технологій волокнистої теплоізоляції. Реєструється черговий пакет авторських свідоцтв за розробленою тематикою – їхня загальна кількість авторства М. Парафенка сягне ста п'ятдесяти. Тоді ж Микола Іванович здійснив свою першу і єдину подорож за кордон, на запрошення університету з м. Тампере, Фінляндія. З його розповіді, він був тоді сильно вражений рівнем управлінської і виробничої культури фінів, визнаючи, що відповідні радянські практики сильно програвали у порівнянні. У останні радянські роки, попри сильну завантаженість основною працею, М.І. Парафенко активно бере участь у напрямку популяризації науки, зокрема, будучи деякий час експертом популярної телевізійної програми «Это вы можете».

Перші два роки незалежної України були для М. Парафенка комерційно успішними, коли у статусі приватного підприємця він займався впровадженням раніше розроблених технологій у різні галузі промисловості. На жаль, у подальшому, із розвалом економічних ланцюжків та розгулом бандитизму, наявне цінне обладнання було розкрадене, а йому самому ледь вдалося уникнути звинувачення у крадіжці платиного тигля із одного з апаратів техпроцесу. За цим послідував тривалий стан шокової депресії, коли він, за власним спогадом, міг лише займатися ремонтом автомобілів.

За деякий час М. Парафенко поступово захопився ідеєю розробки оптимальних конструкцій транспортних засобів, універсальних з точки зору використовуваних систем приводу; він вивчає зарубіжний досвід, пише статті на дану тематику в різні журнали. Дещо пізніше він назве такі транспортні засоби екомобілями. У своїй домашній творчій лабораторії він експериментує із різними типами кузовів, шасі, підвіски, щоби визначити оптимальні варіанти компоновки екомобілів різних вагових категорій. За цією тематикою М.І. Парафенка обирають Головою комітету з екомобілебудування Київської організації Союзу наукових та інженерних об'єднань (КО СНЮ). Згодом йому поступила пропозиція очолити кийвський муніципальний проект з переробки автомобіля

«ЛуАЗ» на електротягу, що виявився завідомо невдалим. Невдовзі після цього М. Парафенко, завдяки його особистому знайомству із І.Р. Юхновським, сприяє швидкому отриманню Бучею статусу міста, і таким чином Буча стає наймолодшим містом України.

Тим часом продовжується творча праця із розробки оптимальних конструкцій електромобілів, і поступово вимальовується ідея із написання [Проекту](#) вихідних матеріалів для створення Державної науково-технічної програми, що була реалізована у 2008 р. (я приймав участь як спів-редактор). На хвилі ентузіазму реєструється некомерційна Спілка «Екомобіль», де М. Парафенко беззаперечно обирається головою; внаслідок частих звернень до різних державних інституцій, у 2009 р. проводиться тематична нарада у Міністерстві промполітики. Це був максимум здібностей наших чиновників; на жаль, за результатом я мушу констатувати цілковиту апатію всіх державних органів щодо проблем реального розвитку науки і техніки в Україні протягом як мінімум останніх 10 років, коли велися [систематичні звернення](#) із закликами розглянути дані пропозиції. Микола Іванович не втрачав оптимізму й надії на видатне майбутнє своїх прогресивних ідей, відповідаючи песимістам одним крилатим висловом: «роби те, що мусиш, і нехай буде те, що буде».

Нам, його молодшим колегам, ще належить осягти, котрі з ідей М.І. Парафенка ми зможемо просувати в життя далі самі, а котрі, зважаючи на обмеженість наших знань і досвіду, уже втрачені для людства назавсім.

У моїй пам'яті Микола Іванович Парафенко залишиться Учителем, Наставником і Другом, видатним майстром винахідництва і прикладних наук, та, слід окремо відзначити, – справжнім патріотом своєї країни, – не з числа тих, що підкреслюють свою патріотичність зовнішніми атрибутами, але тих, що стверджують її реальними справами.

Олександр Мельник, інженер

11.05.2014